

Arbetsprogram inför 2005 för Miljöstrategier inom jord- och skogsbruk (MJS)

1. Sammenfatning af arbejdsprogrammet

MJS, som är en tvärssektoriell grupp, skall väga in både Miljö- samt Jord- och Skogsbrukssektorernas ambitioner i sitt arbetsprogram. MJS har därför utgått ifrån de bägge handlingsprogrammen och lyft fram de avsnitt som ligger inom MJS mandat. Nedan, i kolumnen till höger, presenteras de områden som kommer att bli belysta under perioden 2004-2008. Därtill kan andra ämnen infogas utifrån den aktuella debatten.

Tabell 1. Handlingsprogrammen 2005-2008, för Miljö- samt Jord- och Skogsbrukssektorernas, samt relevanta tema och undertema för MJS under samma period.

Miljö	Jord-skog	MJS
<p>Miljö och sundhet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kemikalier • Luftkvalitet • Folkesundhet - naturupplevelser • Miljö i arktisk 	<p>Mat och hälsa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spårbarhet • Livsmedelsrisker • Djurhälsa & djurvälstånd • Nordisk tillsynsfilosofi • Miljöövervakning 	<p>Hur påverkar jord- & skogsbruket miljö & hälsa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pesticider • Djurvälstånd • Luktproblem • Miljö & matkvalitet • Natur & hälsa/rehabilitering
<p>Havet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miljöfarliga ämnen • Eutrofiering • Eko förvaltning • Klimatförändringar 		<p>Hur påverkar jord- & skogsbruket vatten & eutrofiering</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU:s vattendirektiv • Växtnäringsföroreningar
<p>Natur, kultur, fritid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landskap-kulturmiljö • Biologisk mångfald • Friluftsliv-allemansrätt • Genetiska resurser • GMO • Klimatförändringar 	<p>Biodiversitet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indikatorer <p>Kollektiva nyttigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landsbygdsutveckling • Landskapskonventionen • Skogens sociala funktioner 	<p>Jord- & skogsbrukets natur- & kulturmiljövärden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biodiversitet • Stad-land • Lantbr. multifunktionella roller • Kulturlandskapet
<p>Hållbar (bärkraftig) förbruk & produktion</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produkter, avfall • Gröna marknader • Miljöekonomi • Växthusgaser 	<p>Näringsutveckling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naturresurser & konkurrenskraft • Miljövänlig produktion • Utbyte av skogserfarenheter 	<p>Uthållig näringsutv. i jord- och skogsbruket</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avfall • Bioenergi och biogas • Ekologisk produktion • Hållbar skogsproduktion

MJS har efterhand övergått till ett arbetssätt som innebär att man samlar nordisk expertis inom skilda områden i syfte att dokumentera olika nordiska förslag och praxis, samt ur dessa vaska fram

de som är gångbara inom hela Norden och som kan utgöra en grund för gemensamma policybeslut. Det senare kan gälla både praktiskt arbete på expertnivå, t.ex. standardiserad metodik, eller som underlag till olika ministerdeklarationer. Underlaget är också ämnat som inspel inom EU's processer samt i andra internationella sammanhang.

MJS arbetssätt har varit framgångsrikt och trots en begränsad budget om 3 milj. DKK, räcker MJS medel till ett tiotal projekt med god täckning av periodens program. Se projektlistan under punkt nio. Ca hälften av projekten sker i samarbete med andra grupper inom NMR, se punkt 6.

2. Opfyldelse af MHP's och HP-FJSL's mål, aktiviteter og forventet resultat

MHP och HP-FJSL har bl.a. som mål att säkra de nordiska ländernas natur- och kulturmiljövärden, den biologiska mångfalden inom jord- och skogsbruket, samt reducera belastningen på miljön. Både gamla och nya projekt fokuserar på dessa mål. De två viktigaste exemplen under 2005 gäller jordbrukslandskapet och pesticider:

- Projektet 'Jordbrukslandskapet som resurs' resulterade i en ministerdeklaration vid jordbruksministrarnas möte i augusti 2004. Där fastslogs även att arbetet skall fortsättas tillsammans med projektet 'Jordbrukets framtida roller'. Arbetet kommer att läggas på departementsnivå, men med kopplingar till MJS. Det är ca sex pågående och nya projekt som har relevans för detta område och som därför uppfyller MHP mål inom t.ex. landskap-kulturmiljö, biologisk mångfald och bärkraftig produktion.
- Som ett resultat av pesticidutredningen 2003 följer MJS upp detta arbete inom två områden. Dels att via 'Nordic Pesticide Monitoring Network' utveckla metodik och nätverk för att bevaka restsubstanser i miljön. Dels att effektivisera de nordiska rådgivningsverksamheterna inom pesticidområdet genom ökat samarbete. Båda dessa aktiviteter ligger i linje med MJS svar på pesticidutredningen, se MJS hemsida. MJS kommer även att arbeta för att det nordiska nätverk som byggdes upp inom pesticidutredningen vidmakthålls.
- Bland övriga projekt som ligger i linje med sektorernas handlingsplaner 04-08 kan nämnas 'Kulturmiljö i skogsbruket', 'Biogas användning inom jordbruket' och 'Djurvälfärd'.

3. Gruppens konkrete aktiviteter som skal forelægges embedsmannakommitén og ministerrådet

Gruppen arbetar med att följa upp temat "Kulturlandskapet och lantbrukets framtida roller" från ministerrådsmötet 2004 (jord- och skogsbruk, fiskeri, livsmedel), se ovan. Detta område borde även lyftas upp inför EK-M och MR-M. Speciellt som MJS nu redovisar två projekt inom kulturlandskapet med två illustrerade publikationer, dvs. 'Jordbrukslandskapet som resurs' samt 'Traditional Rural Biotopes and Landscapes'. Båda med konkreta förslag till det fortsatta arbetet.

Även det fortsatta arbetet med pesticider kan föreläggas EK, med syfte att driva frågan om pesticidanvändningen.

4. Gruppens konkrete indspil til internationale forhandlinger

Flera av de projektaktiviteter MJS finansierar har kopplingar till internationella processer. Många projekt har emellertid en stark nordisk prägel. Dessa projekt främjar framför allt utbyte av erfarenheter och kompetens inom specifika områden, se tabell 1 ovan.

De projekt som har en mer tydlig internationell prägel är uppföljningen av kulturlandskapsprojektet. De fortsatta aktiviteterna kommer bl.a. att anknyta till den europeiska landskapskonventionen och analysera de nordiska ländernas särförhållanden i ett bredare europeiskt/internationellt perspektiv.

Även det isländska projektet om besökskonventionens konsekvenser på landskapet kan generera inspel till landskapskonventionen.

Arbetet inom 'Nordic Pesticide Monitoring Network' är intressant ur ett internationellt perspektiv vad gäller metodikutvecklingen av miljöanalyser.

I projektet 'Dyrevelferd i økologisk landbruk' tas det fram riktlinjer som också kan utgöra grund för en diskussion inom den konventionella djurhållningen. Resultaten skall även fungera som inspel till det nyss påbörjade EU projektet Welfare Quality (70 milj € www.welfarequality.net).

De baltiska länderna involveras i projektaktiviteterna gällande EU:s ramdirektiv för vatten, fosforutlakning och erosion samt arbetet med rödlistade arter. Här tillkommer under 2005 projektet om landsbygdsutvecklingen inom skyddade områden.

5. Informationsvirksomhet

MJS informationsverksamhet har genomgått en kraftig omvandling under 2003 och 2004. Avsikten har varit att göra både det interna arbetet mer tydligt för deltagarna samt att resultatet från MJS arbetet skall bli mer synligt och utåtriktat.

MJS hemsidor utarbetades och provades under 2003 - 2004 och nås fr.o.m. augusti 2004 från NMR offentliga webbplats. MJS webbplats är en av NMR mest fyllda och innehåller samtliga dokument som hanteras inom gruppen. Undantagna är de som MJS inte anser bör vara offentliga (se "Offentlighetsregler för MJS", <http://www.norden.se/MJS>).

MJS har även tagit initiativ för att sprida sitt verktyg för projekthantering. Det används vid hantering och presentation av MJS projektverksamhet, både internt och via webben. Syftet med verktyget är att förenkla administrationen och samtidigt underlätta samarbetet mellan grupperna. Utöver detta blir det viktigaste resultatet att man både internt och externt kan få översikt över resultat från pågående och avslutade projekt. Om övriga grupper ansluter sig kommer utväxlingen av projektidéer och inkomna förslag inom NMR att avsevärt underlättas. Även projektresultaten blir direkt tillgängliga när de nått NMR, utan fördröjande moment.

Nu pågår processen att knyta ihop grupperna i en tillämpad informationsstrategi, där även rutiner för distribution, målgruppsanpassning, pressnotiser etc. ingår.

Parallellt med detta sker en traditionella utgivningen av tryckt information i NMR olika serier.

6. Samarbejde med andre grupper og sektorer

Samarbete mellan grupper inom NMR är ett uttalat önskemål från olika håll. För MJS del finns många kontaktytor inom NMR med gemensamma projekt som resultat. Dock bör framhållas att:

- Det är viktigt att samarbetet utgår från en ämnesmässigt (fagligt) bevakning av projekten utifrån gruppernas olika kompetens, så att det inte bara bli en delning av kostnaderna.
- Normalt skall dubbelarbete undvikas genom goda kontakter inom NMR, så att ett problem belyses utifrån olika utgångspunkter. Bäst är om detta kan göras inom samma projekt, men så behöver dock inte alltid vara fallet.
- Olika sektorer har olika mål inom NMR. Därför kan det ibland hända att ett område, som lyfts fram av en sektor, är ointressant för en naturlig samarbetspartner inom NMS, se biogasprojektet nedan.

Flera av MJS nu pågående projekt är samarbetsprojekt med NFK och PA-gruppen. Under 2005 kommer en utökning av samarbetet att ske enligt följande.

Tillsammans med **Kemikaligruppen** och **Miljö och Data** finansieras Nordic Pesticide Monitoring Network: Här har vi fört ihop två likartade projekt och genom gemensam finansiering fått full täckning av kostnaderna. Vi tror att samarbetet skall leda till mer enhetlig metodik och mindre kostnader men även andra synergieffekter.

Biogasprojektet har initierats av MJS och vi håller på att etablera ett samarbete med **energisektorn**. Problemet är dock att biogas, som är ett prioriterat område i miljöhandlingsplanen 04-08, är av liten energipolitisk betydelse varför även intresset från energisektorn är begränsat.

Med **NKJ** diskuteras ett gemensamt stöd till ett nordiskt samarbete inom fältforskningen. Pga. NKJ's ansökningstider kommer MJS att initiera första projektfasen i väntan på NKJ's reaktion under 2005.

Med **NFK** gäller samarbete två projekt med kulturlandskapet och landsbygdsutveckling som tema.

Ett samarbete om genetiska indikatorer sker med **Genresursrådet**.

7. Projektkatalog

Se punkt 9 nedan. En mer utförlig katalog finns under <http://www.norden.org/MJS/sk/project.asp>

8. Gruppens sammensætning

MJS består av representanter för de nordiska ländernas miljö- samt jordbruksförvaltningar:
Sammansättningen är följande:

Ordförande

Audur Sveinsdóttir

Lantbruksuniv. Hvanneyri, 311 Borgarnes, Island

audurs@hvanneyri.is

+354 433 7000/15 Tele

+354 860 7309 Mobil

+354 699 3285 Fax

Poul Arne Iversen

Min. for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Holbergsgade 2

1057 København

pai@fvn.dk

+45 33 92 20 87 Tele

+45 33 12 46 86 Fax

Kirsti Krogerus

Birkalands miljöcentral

PB 297

33101 Tammerfors

kirsti.krogerus@ymparisto.fi

+358 3 2420 236 Tele

+358 50 563 3713 Mobil

+358 3 2420 266 Fax

Audur Sveinsdóttir

Se ovan

Sekreterare

Magnus Gröntoft Jordbruksverket

581 86 Linköping, Sverige

Magnus.Grontoft@sjv.se

+46 13 196130 Tele

+46 70 583 65 66 Mobil

+46 13 196585 Fax

Pernille Weile

Skov- og Naturstyrelsen Haraldsgade 53

2100 København

pwe@sns.dk

+45 39 47 22 68 Tele

+45 39 47 27 65 Fax

Ilkka Reponen

Jord- och skogsbruksmin.

PB 30

00023 Statsrådet

ilkka.reponen@mmm.fi

+358 9 1605 3328 Tele

+358 400 467894 Mobil

+358 9 1605 2450 Fax

Sigurdur Thráinsson

Miljöministeriet

Vonarsstræti 4

150 Reykjavik sigurdur.thrainsson@umh.stjr.is

+354 545 8600 Tele

+354 562 4566 Fax

Kristin Orlund

Landbruksdep. Landbrukspolitisk avd.

PB 8007 Dep.

0030 Oslo

kristin.orldund@ld.dep.no

+47 22 24 93 42 Tele

+47 934 54 074 Mobil

+47 22 24 95 56 Fax

Anna Lind

Naturvårdsverket

106 48 Stockholm

anna.lind@environ.se

+46 8 698 13 29 Tele

+46 70 370 5397 Mobil

+46 8 698 10 42 Fax

Kjersti Gram Andersen

Miljøverndep.

BFK-avd.

PB 8013 Dep.

0030 Oslo

Kjersti.Gram.Andersen@md.dep.no

+47 22 24 59 30 Tele

+47 22 24 27 56 Fax

Anders Emmerman

Jordbruksverket Växtnäringsenh.

551 82 Jönköping

Anders.Emmerman@sjv.se

+46 36-155154 Tele

+46 36-710517 Fax

Helena Blomqvist

Ålands landskapsstyrelse

PB 60 22 , 101 Mariehamn

helena.blomqvist@ls.aland.fi

+358 18 25 328 Tele

+358 18 13 302 Fax

9. Budget for arbejdsprogram 2005

Projekt	2004 DKK	2005 DKK	Kommentar
Budget	3 000 000	3 000 000	
Rest från året innan	646 052	25 567	
<i>Nya aktiviteter 2004/2005</i>			
Jordbruget som kulturbærer	180 000		
Nord Plantevern Varsling	100 000		
Precisionsjordbruk	100 000		
Indicators for genetic diversity	20 000		BU, NEJS, NGR, NMD
Nordiskt biogasprojekt		350 000	Samarbete energisektorn
Nordisk forsøgssamarbejde	85 000		Samordnas med NKJ
Stad-Land	70 000		Samordnas med NFK, Uppföljning av Kulturlandskapsproj.
Landsbygdsutveckling i skyddade områden	250 000		Samordnas med NFK, Uppföljning av Kulturlandskapsproj.
Udveksling af datasæt og modeller for nitratudvaskning		400 000	
Nordic Pesticide Monitoring Network.		200 000	Samordnas med NKG och NMD
Rödlistade arter & biotoper	100 000	200 000	Samarb med NFK
Affornord. Genopbygning af skogsresurser i nordvest Norden	300 000	400 000	Samfinans med BU + NEJS
Biobränsle som miljöfaktor och landskapsresurs	300 000	90 000	
Kulturmiljö i skogsbruket	0	100 000	Samarb med NFK
Dyrevelferd i økologisk landbrug	200 000	100 000	Uppföljning av Eko-projektet
Hästen en resurs för levande landskap	200 000	150 000	Uppföljning av Kulturlandskapsproj
Växtnäringsutnyttjande och gödslingsstrategier i grönsaksodlingen på friland	200 000	100 000	
Informationsdatabas för ekologiskt utsäde, 02-04	400 000	200 000	
Fosforurlakning och WFD (EU vattendirektiv) , 03-04?	200 000		Rapportering i början av 2005
Seminarium WFD EU's vattendir.			Rapportering i början av 2005
Hushållsavloppsvatten			Samarb. PA. Rapportering under 2005
Genresursrådet	350 000	400 000	Utbetalas via NMR i Kph.
Evaluering	100 000		
Sekretariat	275 000	290 000	
Tidigare rapporter, rest etc.	90 485	45 567	
Summa	3 620 485	3 025 567	
Ej förbrukade projektmedel -03	25 567	0	